

Wie kent er niet de tv-spots met het olijke Certusvarkentje in de hoofdrol? Ze wijzen de kijkers op de kwaliteit, traceerbaarheid en smaak van het verse varkensvlees dat onder dit Belgisch kwaliteitslabel wordt geproduceerd. Certus werd intussen een heuse tiener en een gegeerd exportproduct. Certus wordt immers gelijkgesteld met een aantal buitenlandse kwaliteits-systemen. In deze 'Focus op' belichten we de opstart en evolutie van het label via gesprekken met Walter Vandepitte, Bert Bohnen en Stephaan De Bie, respectievelijk voormalig en huidig voorzitter van Belpork en kwaliteitsverantwoordelijke vlees bij VLAM. Belpork is beheerder van het Certuslabel. Ook varkenshouder Ronny Van Looveren uit Wuustwezel was er van bij de start bij. Hij vertelt over de voor- en nadelen van produceren voor een label. Distributieketen Delhaize is Certus al 10 jaar trouw. Jean van de Put vertelt ons waarom. Ten slotte bespreken we kort de bevindingen van een onderzoek in Certuserkende slachthuizen en stellen we de werking van het ivb voor.

SAMENSTELLING: ANNE VANDENBOSCH

Focus op ... 10 jaar Certus,
het kwaliteitslabel voor varkensvlees

Vertrouwen geven in varkensvlees

Het label voor kwaliteitsvarkensvlees Certus werd in 2000 gelanceerd. Walter Vandepitte, voormalig voorzitter van Certusbeheerder Belpork, was hier erg nauw bij betrokken. – ANNE VANDENBOSCH –

FOTO: AVEVE

Walter Vandepitte stond sinds het ontstaan van VLAM, in 1993, aan het roer van de organisatie. Eerst als voorzitter, later, van 2000 tot 2007 was hij tevens afgevaardigd bestuurder. Vandepitte was tot midden 2009 eveneens voorzitter van Belpork, de beheerder van Certus. “Net voor de regionalisering van de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwproducten (NDALTP) naar VLAM werd een belangrijke studie gemaakt door professor Naert, de decaan van de businessschool Insead in het Franse Fontainebleau”, herinnert de heer Vandepitte zich. “Hij moest een antwoord geven of we wel goed bezig waren met de promotie van land- en tuinbouwproducten. Zijn studie vormde de basis voor een meer marketinggerichte aanpak en het afstand nemen van de generieke promotie. Generieke promotie werd immers aangezien als niet efficiënt, als te algemeen met slogans van het genre ‘Eet meer vlees’. De moderne marketingtechnieken opteerden eerder voor een verticale benadering waar gewerkt werd met marktdifferentiatie, met producten met een verhaal. Generieke promotie richt zich naar ‘de’ consumenten, terwijl verticale promotie mikt naar bepaalde consumenten.

Vanuit VLAM konden we echter moeilijk merken ontwikkelen, gezien de mogelijke concurrentie met onze leden. Voor rundvlees was men echter intussen al bezig met het positioneren van het kwaliteitslabel Meritus. Bedoeling was om het vertrouwen in rundvlees te herstellen na de hormonenschandalen. Men hanteerde de piste van kwaliteitsoverwaking en -garantie. Het feit dat de hele filière bekommerd is om de kwaliteit van het vlees was een interessant verhaal om naar de consument te communiceren en we konden hiermee ook promotie voeren.

Ook de varkenssector kwam in die periode niet zo positief in het daglicht, onder meer met het gebruik van hormonen en bepaalde additieven, en door de methoden die gebruikt werden bij het slachten. We moesten dus ook iets doen voor het varkensvlees. Geen gemakkelijke opdracht, want ook hier moest de gehele productieketen in betrokken worden. We zijn dus bij de grootdistributie gaan polsen naar hun interesse. Carrefour had op dat moment echter al stappen gezet in de richting van IKB (Integraal KetenBeheer) waar men in Nederland mee bezig was. Wij ontwikkelden een gelijkaardig kwaliteitssysteem en gaven het de naam Certus. Aangezien Delhaize nog geen kwaliteitssysteem had, gingen ze heel graag met ons verhaal in zee.

Achteraf bekeken, vind ik Certus nog steeds uniek. Voormalige VLAM-medewerkers Jan Leyten en Marleen Daenen hebben zich hier enorm voor ingezet. Certus wordt immers gedragen door de sector, het is een multisectorieel initiatief waar slaggers, uitsnijderijen, slachthuizen en producenten in verbonden zijn. Ook de veevoedersector en de grootdistributie zaten voortdurend mee aan de tafel om het label uit te werken. De erkenning door het Duitse Q&S (*Qualität und Sicherheit*) droeg enorm bij tot de geloofwaardigheid van Certus. Minder gekend, maar zeker zo prestigieus is dat de Britse winkelketen Waitrose die duurzaamheid hoog in het vaandel voert, intussen Certus gelijkgeschakelt met het Britse *Quality Assurance*-systeem. Het uitgekiende traceringsysteem van Certus, Tracy, en de hoge criteria voor dierenwelzijn speelden hier zeker een rol. Het komt verwerkingsbedrijven als Ter Beke en Imperial zeker ten goede voor de afzet van hun patés en vleeswaren.” ■

“Certus – het Belgische kwaliteitslabel voor vers varkensvlees – werd opgericht in februari 2000, goed een halfjaar na de befaamde dioxinecrisis in 1999”, herinnert Bert Bohnen zich. Bert staat nu anderhalf jaar als voorzitter aan het roer van Belpork. Belpork is beheerder van Certus. “Het produceren volgens lastenboeken en het geven autocontroler komt eigenlijk vanuit de veevoedersector. IKB-Nederland (Integraal KetenBeheer) bestond al bij onze noorderburen, net als Meritus voor rundvlees (1997) en IKM-Vlaanderen (Integrale Kwaliteitszorg Melk, 1999) voor de melk. Het was een trend dat de betere bedrijven zichzelf oplegden te produceren volgens een lastenboek. Ook in de varkenskolom bestond de behoefte naar een kwaliteitslabel, Certus werd boven de doopvont gehouden.”

“Certus was initieel bedoeld voor de binnenlandse markt, als een generiek label voor vers varkensvlees voor de distributiesector. De diverse retailers zouden hierop kunnen inspikken en zich met eigen accenten kunnen differentiëren van de rest van

focus op

Certus, het kwaliteitslabel voor varkensvlees, mocht dit jaar 10 kaarsjes uitblazen. Een goed moment dus voor een overzicht. Bert Bohnen, voorzitter van Belpork, en Stephaan De Bie, kwaliteitsverantwoordelijke vlees bij VLAM doen hun verhaal. – ANNE VANDENBOSCH –

FOTO: VLAM

Certus werd een heuse tiener

de markt”, vult *Stephaan De Bie* aan. “Een beetje zoals intussen gebeurde met het *Red Tractor*-kwaliteitslabel in Groot-Brittannië dat ginds staat voor een betrouwbaar basiseisenpakket. Verbazend genoeg was Delhaize de enige distributeur die hier op Certus inging.”

Bert: “Je was als varkenshouder niet verplicht om onder het Certuslabel te produceren. Het was ook nooit de bedoeling dat alle varkens ‘Certus’ moesten zijn, wel om een basiskwaliteitslabel voor vers varkensvlees op te zetten. Het moest een vrijwillige instap van de varkenshouder blij-

ven, waarbij ze wel moesten voldoen aan de vereisten van een lastenboek. Vermits er geen verplichting aan het Certuslabel verbonden was, bleef het succes ervan in de beginjaren redelijk beperkt. Nadat het Duitse kwaliteitslabel *Q&S (Qualität und Sicherheit)* eind 2004 Certus erkende als partner, ging het aantal deelnemers – en dus ook het aantal geproduceerde karkassen – gestaag omhoog (figuren 1 en 2), vermits de vraag naar Q&S-waardig varkensvlees in Duitsland toenam. Intussen staat Certus zijn mannetje op de markt.”

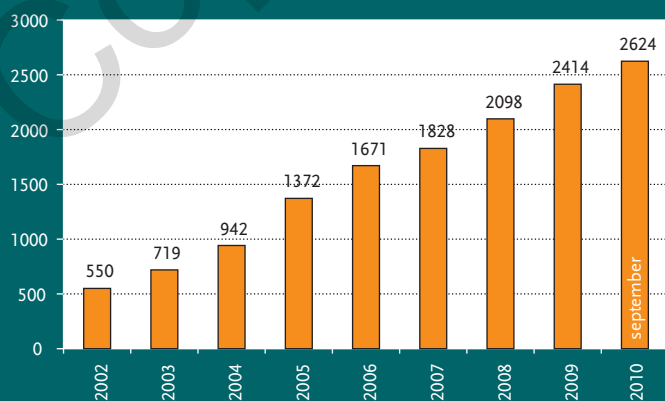

FOTO: ANNE VANDENBOSCH

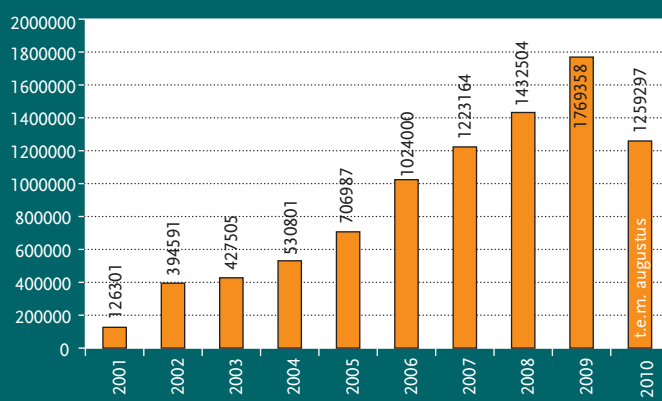
Bert Bohnen (links) en Stephaan De Bie zijn trots op de vooruitgang van het kwaliteitslabel Certus.

Aansluiten via groepering

Deelname aan Certus kan enkel via een groepering die een contract afsluit met de vzw Belpork. “Een groepering moet minimaal uit 1 slachthuis en 1 varkenshouder bestaan”, geeft Stephaan ons mee. “Praktisch wordt een groepering dus meestal opgebouwd rond een slachthuis. Bij enkele groeperingen zijn zelfs meerdere slachthuizen aangesloten, zo omvat Covastar bijvoorbeeld de slachthuizen van Covavee, namelijk Covameat en Comeco, en staat de groepering ‘*Porcina Natura et Fides*’ voor de slachthuizen van Noordvlees Van Gool in Kalmthout en Sint-Niklaas. Een varkenshouder mag trouwens bij ver-

Figuur 1 Evolutie Certusparticipanten - Bron: Belpork

Figuur 2 Evolutie aantal Certuskarkassen - Bron: Belpork

schillende groeperingen aansluiten. Vandaag (eind september 2010) telt Certus 17 groeperingen, met in totaal 2624 deelnemers. Naast de 56 slachthuizen en uitsnijderijen, 20 vleeswarenbedrijven en ruim 430 verkooppunten zijn ongeveer 2100 varkenshouders bij Certus aangesloten. Bovendien zitten momenteel nog 110 varkensbedrijven in de toetredingsfase (zie ook band). Dit betekent dat zowat een derde van het totale aantal varkenshouders in België Certusproducent is.”

Codiplan, CodiplanPlus en het nieuwe Certuslastenboek

Certus heeft voor de producent steeds bovenwettelijke vereisten gehad. Zo moeten de varkens stressnegatief zijn. De Certusproducent moet bedrijfsbegeleiding door een dierenarts krijgen. Op vraag van Q&S moet castratie met gebruik van een pijnstillertje of onder verdoving gebeuren. Enkel metaaldetecteerbare naalden mogen gebruikt worden. Ingevoerde biggen moeten minimaal 3 maanden (dus vanaf 20 kg) op hetzelfde bedrijf in België afgemest worden. Bij automatische ventilatiesystemen moet er een alarm en een noodventilatie aanwezig zijn, Q&S vereist regelmatige controles hierop. Verder moeten voeders gebruikt worden van GMP-erkende leveranciers en is er een aanbeveling tot gebruik van maatschappelijk verantwoorde soja.

De sectorgids voor de primaire dierlijke productie die beheerd wordt door de vzw Codiplan, vermeldt alle wettelijke verplichtingen waaraan een veebedrijf moet voldoen om dieren te mogen houden. Het voldoen aan de voorwaarden van deze autocontrole (algemene deel en het sector specifieke deel varkens) wordt nu als eis opgenomen in het nieuwe Certuslastenboek dat eind 2010 wordt ingevoerd. Bert: “Het leek ons ook logisch dat wie niet voldoet aan de wetgeving, niet kan deelnemen aan het Certuskwaliteits-

Het Certuslastenboek vraagt dat er voeders gebruikt worden van GMP-erkende leveranciers.

teem. Bovendien kan de varkenshouder een combi-audit laten uitvoeren voor de sectorgids en Certus en levert het hem een korting op de FAVV-factuur.”

“Ondertussen kwam bovenop Codiplan CodiplanPlus”, gaat Stephaan verder. “Dit zijn 11 bijkomende voorwaarden waardoor een varkensbedrijf rechtstreeks levende varkens aan Duitsland kan leveren. Codiplan maakte immers ook een overeenkomst met Q&S. De meeste van deze vereisten stonden al in het Certuslastenboek. Andere, zoals bijvoorbeeld dat een mobiele mengvoederinstallatie ook GMP-erkend moet zijn of het voldoen aan de mestwetgeving, voegden we nu gewoon toe aan het nieuwe lastenboek van Certus. Een varkensproducent die erkend is voor Certus, zal dus ineens ook voldoen aan de CodiplanPlusvoorwaarden. Andersom

wordt de stap om van Codiplan(Plus) naar Certus te gaan alsmaar kleiner. Een aantal bovenwettelijke Certusvereisten werden immers de voorbije 10 jaar geïntegreerd in de wetgeving.”

Bert merkt op dat die sluipende evolutie ook een ‘gevaar’ voor Certus betekent: “Als dit veralgemeend wordt, verdwijnt de meerprijs die de producent krijgt en ook het kostendekkend effect. Nog meer bijkomende vereisten voor Certusproducenten, bijvoorbeeld door retailers, zullen dan ook voldoende vergoed moeten worden.”

Certusvarkens noodzakelijk voor afzet

Bert: “Voor een slachthuis dat varkensvlees wil exporteren naar Duitsland – en daar gaat nog steeds de helft van onze varkensvleesproductie naartoe – is Cer-

Toetreding

Zoals reeds aangehaald, is de groepering (lees: slachthuis) meestal de drijvende kracht om nieuwe producenten te laten aansluiten. Slachthuizen trachten immers hun interne aanvoer te stroomlijnen. Hoe meer varkenshouders onder hetzelfde label produceren, hoe beter ze hun verwerking en afvoer kunnen organiseren. De varkensproducent tekent dus een verklaring tot deelname bij de groepering. Zodra Belpork een nieuwe vraag tot aansluiting bij Certus ontvangt, zal de groepering een factuur ontvangen. Certus opteerde er immers van bij aanvang voor om alle facturen naar de groeperingen te sturen. In de praktijk zal de groepering dit meestal wel doorrekenen naar de producent. Momenteel kost de toetredingscontrole bij de varkenshouder 300 euro (exclusief btw). Pas als die betaling rond is, begint de toetredingsprocedure van ongeveer 3 maanden te lopen en zal er een onafhankelijke certificering- en keuringsinstelling (OCI) naar het bedrijf gestuurd worden. De OCI krijgt dan een maand de tijd om de initiële audit op het betreffende bedrijf uit te voeren. Hierbij worden ook stalen genomen. Vervolgens duurt het circa 6 weken eer alle resultaten van deze staalnamen bekend zijn. Als de audit niet volledig oké was, volgt er een hercontrole (al of niet met bijkomende staalname) binnen de 3 maanden.

tus zeker een vereiste. Als je in het binnenland wil leveren bij distributeur Delhaize, dan is dit eveneens een noodzaak. Een (deel van een) karkas gaat bovendien naar andere circuits waar opnieuw Certus nodig is voor de afzet. We zien de voorbije jaren trouwens een verschuiving in die deelstukken van het varken. Vroeger waren de rug en de ham de beste delen van het varken. Vandaag heeft de handel meer problemen om de rugstukken goed te vermarkten, terwijl de buiken sterk in prijs stegen. De buik is nu dus een vrij waardevol product van het varken.”

“Ongeveer de helft van de geleverde Certusvarkens wordt momenteel ook als Certuskarkas gecommmercialiseerd”, aldus Stephaan. “Het zou mooi zijn indien dit naar 70% opgekrikt kon worden. Je moet trouwens steeds meer produceren dan de markt vraagt, maar blijkbaar is het aanbod nu nog groter dan de vraag. Het aantal producenten nam natuurlijk fors toe. Een

derde van de karkassen die onder het Certuslabel werden vermarkt gaan naar Duitsland. Daar zijn de arbeidskosten immers veel goedkoper. Door die loonhandicap gaan niet de deelstukken, maar karkassen naar onze oosterburen. Ze worden ginds verder versneden. Het Certuslabel bestaat daar echter niet, het wordt dan q&s-vlees. q&s is trouwens een bedrijfssysteem, bijvoorbeeld een slachthuis wordt erkend als q&s-waardig, terwijl Belpork en Certus zich situeren op niveau van het individuele varken, het is een karkasaangelegenheid.”

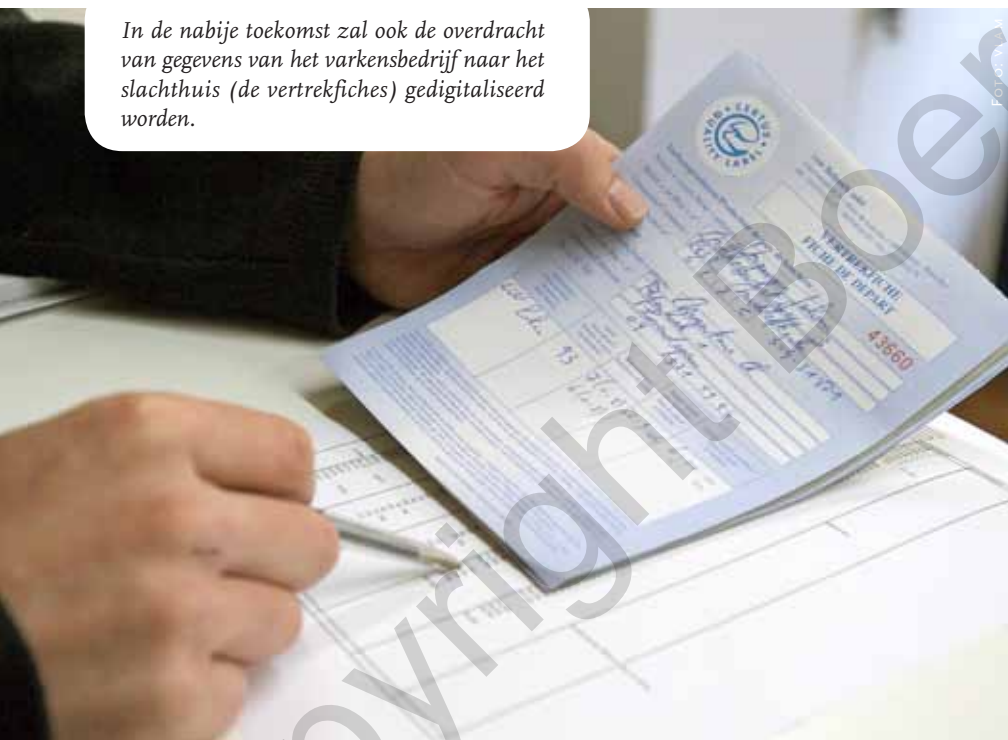
“Certus werkt van bij aanvang op basis van karkassen, ook de inning op niveau van de slachthuizen is hierop gebaseerd, omdat toen de handel zo was”, legt Bert uit. “Vraag is of we dit eenvoudige systeem in de toekomst nog zullen behouden. Er is namelijk een verschuiving naar meer deelstukken. Dit zorgt ervoor dat slechts beperkte delen onder het label Certus

geëxporteerd worden, waardoor de Certusbijdrage per karkas hiermee eigenlijk niet meer overeenstemt en wellicht moet aangepast worden. Je kan dit echter niet zomaar omschakelen, het traceringsverhaal moet natuurlijk blijven kloppen. De gegevens die Belpork binnenkrijgt, zullen dan op een andere manier verwerkt moeten worden. We denken hier alvast over na en trachten in die richting te evolueren.”

Tracy tot bij de producent

Een van de sterke punten van Certus is het traceringsysteem. Sinds mei 2006 is Tracy, het online traceringsysteem, actief. Hiermee werd de volledige documentenstroom van Certusvarkensvlees gedigitaliseerd. “De certificaten die vertrekken van het slachthuis en de leveringsbons van de uitsnijderijen kunnen via een beveiligde internetverbinding digitaal opgemaakt worden”, legt Stephaan uit. “Het is de bedoeling om nu ook de vertrekkiches met onder meer het aantal slachtvarkens en het vertrekkur, die van op het varkensbedrijf meegaan naar het slachthuis eveneens te digitaliseren. Daartoe voerden we tijdens de zomermaanden een telefonische enquête uit bij 1700 Certusproducenten, waarin we polsten naar de praktische haalbaarheid hiervan. De invoer van de vertrekgegevens gebeurt best direct na het vertrek van de dieren; niet in alle stallen is er een pc in de buurt waarop dit onmiddellijk kan zodat in dit geval bij voorkeur voorlopig nog papieren documenten worden gebruikt. Een andere mogelijkheid voor de toekomst is het doorsturen van de gegevens via een sms. We hopen het systeem tegen Nieuwjaar rond te hebben zodat het hele parcours, van producent tot verkooppunt, volledig gedigitaliseerd raakt.” ■

In de nabije toekomst zal ook de overdracht van gegevens van het varkensbedrijf naar het slachthuis (de vertrekkiches) gedigitaliseerd worden.

Onderzoek bij slachthuizen

Slachthuizen moeten natuurlijk ook Certuserkend zijn. Ze werden door Belpork verplicht om hun medewerking te verlenen aan het ‘verbeterproject vleeskwaliteit’. Professor Rony Geers en zijn team van de faculteit Bio-Ingenieurswetenschappen van de K.U.Leuven onderzochten de voorbije 2 jaar het respecteren van een aantal welzijnsnormen (zie ook verder in deze Focus). Het moet de producent de garantie geven dat er goed wordt omgegaan met zijn kwaliteitsvol product en het slachthuis heeft er natuurlijk ook alle belang bij dat het vlees dat ze afleveren van goede kwaliteit is. Vooral de momenten voor het slachten en het transport werden onder de loep genomen. Bedoeling van dit project was om sensibiliserend te werken. De aanbevelingen van de audits mochten tot nu toe vrijblijvend opgevolgd worden door de slachthuizen, maar mogelijk zullen enkele parameters die invloed hebben op de vleeskwaliteit worden opgenomen in het lastenboek.

Op 1 januari 2000 nam Ronny Van Looveren, een jonge varkenshouder uit Wuustwezel, het varkensbedrijf van zijn ouders over. Al gauw tekende hij ook in bij Certus. Eerst voor de meerwaarde, maar al snel zag hij ook nog een aantal andere voordelen. – HERMAN VETS, BEROEPSWERKING –

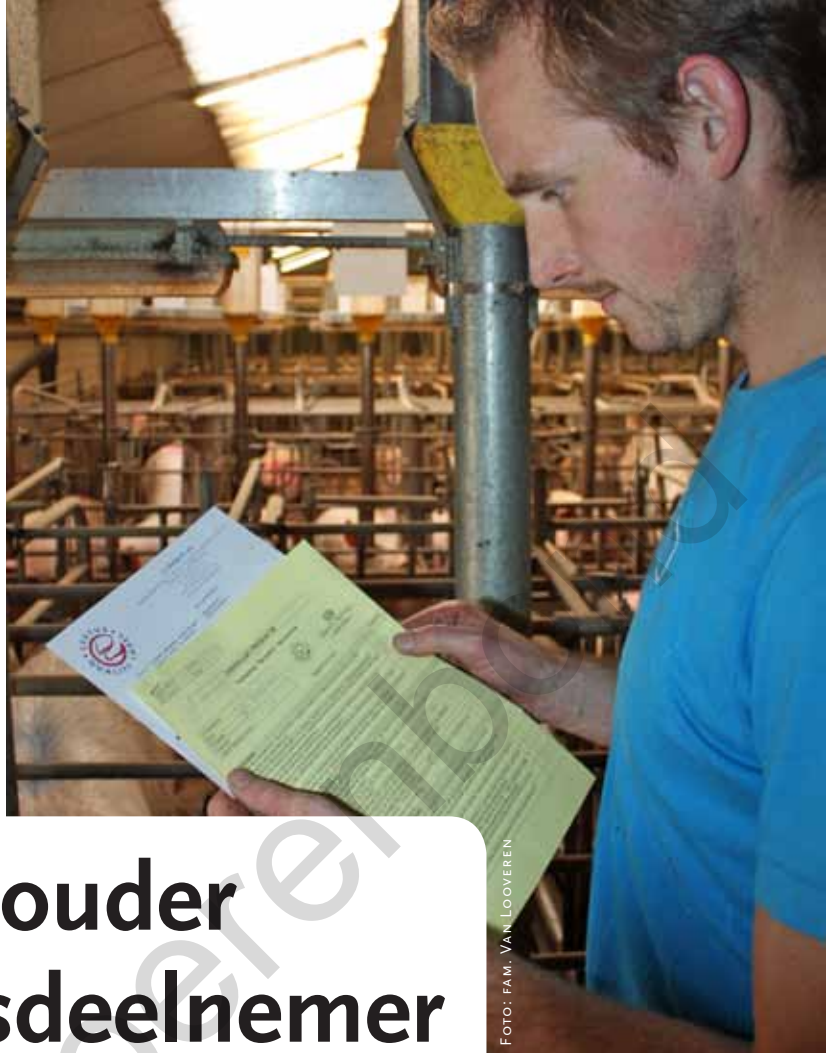

FOTO: FAM. VAN LOOVEREN

10 jaar varkenshouder en 10 jaar Certusdeelnemer

Na zijn bedrijfsstart als varkenshouder (zie band) moest *Ronny Van Looveren* er niet al te lang over nadenken om zich aan te sluiten bij kwaliteitslabel Certus. Hij was dan ook een van de allereerste deelnemers. In eerste instantie interesseerden hem vooral de extra opbrengsten onder vorm van toeslagen, alhoewel die beperkt zijn. Aangezien de zeugenstapel toen reeds volledig bestond uit Hyporzeugen vormde de vereiste stressnegativiteit geen enkel probleem. Het Certusprogramma sprak ook meer aan dan dat van de andere labels omdat het beter onderbouwd is doorheen alle schakels van de productieketen. Ook is er meer zeggenschap mogelijk van de producenten via de doorzichtige Belporkstructuren (Belpork vzw is beheerder van Certus). Tenslotte was ook de ondersteuning van het kwaliteitslabel door de VLAM een pluspunt

die de keuze mee bepaalde. De promotionele acties van de VLAM stellen je product immers in een positief daglicht, en dat doet al eens deugd te midden van al het negatieve nieuws.

De Certusorganisatie

Wanneer we vroegen naar de positieve kanten van produceren onder Certus noemde Ronny onmiddellijk de goede dienstverlening van de medewerkers. Het zijn mensen die meedenken met de alledaagse praktijk van een landbouwbedrijf, en zo kan je veel kleine probleempjes oplossen. Hij heeft dan ook weinig moeite met de administratieve kant van het verhaal. “De gevraagde administratie is haalbaar, mits je tenminste wat orde en structuur in je eigen werk brengt”, aldus Ronny. “Natuurlijk doet niemand graag

Bedrijfsgeschiedenis

Na zijn landbouwstudies ging Ronny als helper aan de slag op het varkensbedrijf van zijn ouders. Ondertussen getrouwd in 1998 met Wendy Dury, vond hij in 2000 de tijd rijp om dit bedrijf over te nemen. Het omvatte toen ongeveer 150 zeugen en afmesten. De volgende 10 jaar werd er niet stil gezeten! Het jonge gezin kreeg intussen 4 kinderen – Thalisa (10), Jaane (8), Alexander (5) en Lien (3) – en het bedrijf groeide tot een gesloten bedrijf van 260 zeugen. De laatste stap werd pas dit jaar gezet. De 2 locaties met zeugen werden samengevoegd, alle zeugen zijn nu thuis gehuisvest. Hiervoor werden de oude stallen heringericht en werd er een nieuwe emissiearme stal met een chemische luchtwasser bijgebouwd. Voor de huisvesting van de

drachtige zeugen werd er geopteerd voor een dropvoedersysteem met groepen van 8 zeugen. Het kostprijaspect was bij de keuze doorslaggevend. Het bedrijf is hiermee nu al volledig in regel met de nieuwe welzijnsvoorschriften voor 2013. Tot hiertoe voldoet het dropvoedersysteem goed aan de verwachtingen. Momenteel wordt er gewerkt met een vierwekensysteem. Naar de toekomst toe is het Ronny's belangrijkste objectief om ook de verschillende locaties met vleesvarkens te kunnen samenvoegen. Aangezien hij het bedrijf volledig zelf runt, zou dit de arbeidsorganisatie nog aanzienlijk kunnen verbeteren.

administratief werk. Het is daarom wenselijk dat Certus streeft naar een minimum aan administratieve lasten of naar systemen van automatisering. Maar helemaal zonder administratie zal het natuurlijk niet kunnen omdat traceerbaarheid en controle noodzakelijk zijn om calamiteiten, zoals tijdens de dioxinecrisis, te vermijden. Je wil toch niet dat al je werk om zeep kan geholpen worden door enkelen die het niet te nauw nemen met de regels. Daar moet je jezelf toch een beetje tegen beschermen. Producenten zonder een kwaliteitslabel zal in de toekomst wellicht nog moeilijk kunnen”, meent Ronny.

Externe audit is een voordeel

Bij de laatste bedrijfsaudit werd er geopteerd voor een combi-audit voor Certus en Codiplan (Sectorgids voor de dierlijke productie). Deze werd uitgevoerd door Quality Partners en dit verliep naar wens. “Gelukkig heeft men snel ingezien dat de audit voor de Sectorgids (Codiplan) zo veel mogelijk moest geïntegreerd worden in de reeds bestaande kwaliteitssystemen.” Ronny ervaart de controleurs zelf als deskundig en hij vindt een periodieke audit iets noodzakelijks voor zijn bedrijf. “De controleurs wijzen je op gebreken en ze bereiden je ook voor op de noden voor de toekomst. Het is belangrijk dat iemand extern zo eens af en toe je bedrijf goed op de rooster legt! Het geeft je sturing en hopelijk bevestiging of je wel zo goed bezig bent als je zelf denkt.”

Evoluties

“In de 10 jaar dat ik in de varkenshouderij actief ben, is er al zeer veel veranderd”, stelt Ronny. “Daarbovenop gaat Certus soms nog wel wat sneller dan de wetgeving. Dit was bijvoorbeeld zo op het vlak van het antibioticagebruik in het voeder. Hier speelde Certus sneller in op de maatschappelijke druk om antibiotica in voeders te weren en zo werd dan ook de bewustwording in de sector gestimuleerd.” Voor een toekomstgericht bedrijf vindt hij dat ook niet slecht: “Je kan sommige zaken toch niet lang tegenhouden en door wat vroeger aan te passen, toon je je goede wil. De gevraagde vereisten moeten natuurlijk wel haalbaar zijn, maar daar ligt dan de taak van de afgevaardigden van de producenten in de Belporkstructuren. Die moeten daarop toezien.”

Nadelen

Het grootste nadeel van produceren onder een label vindt Ronny de ‘vakjesvorming’. “Als je opteert voor een label riskeer je sterker gebonden te geraken aan 1 afnemer. Dit is vooral zo als de eisen van de verschillende labels te sterk verschillen of niet te verzoeven zijn. Heel de discussie over de alternatieven voor de onverdoofde castratie is hiervan een voorbeeld. Als de boer door zijn label gedwongen wordt tot 1 bepaalde methode van castratie, dan blokkeert dat mogelijk de afzetmogelijkheden naar andere kanalen.” In dit kader heeft Ronny zich reeds geïnformeerd om over te stappen op CodiplanPlus om compatibel te kunnen blijven met de Duitse afzetmarkt (Q&S), maar door de onzekerheid omtrent de afzetmogelijkheden is er nog geen beslissing genomen. “Best zou de keuze voor een alternatief voor onverdoofde castratie op Europees niveau worden genomen, maar dat zal er wellicht voorlopig niet van komen. Het beste alternatief is dan een keuzevrijheid van de producent uit meerdere alternatieve methodes van castratie. Maar de labels dreigen je nu onder druk van de afnemers te dwingen naar 1 bepaalde methode. Ze wachten zelfs de resultaten van het wetenschappelijke onderzoek niet af.”

Rondleidingen

Jaarlijks lopen meerdere scholen voor een bezoekje langs op het varkensbedrijf van de familie Van Looveren. De Certus- en VLAM-gadgets vindt Ronny hierbij zeer dankbaar. “Bij deze bezoeken wordt zeker ook steeds gewezen op het Certuskwaliteitsysteem en de controles erop. De gadgets worden gretig meegenomen door de kinderen. Als ze dan later de reclamespotjes op tv zien, hebben ze een mooi aanknopingspunt met wat ze tijdens het bedrijfsbezoek hebben meegekregen.” ■

Geurhinder: een reukje aan?

Vergunningsprocedures worden steeds moeilijker. Mensen willen wel de lusten van het platteland, maar niet de lasten. Met dit project willen we landbouwers kosteloos advies geven over reukhinder en de luchtbehandeling voor hun stallen.

Wat hebben wij te bieden?

- We geven ‘tips and tricks’ voor het oplossen van geurproblemen. Van zeer gemakkelijke en goedkope technieken tot duurdere technieken zoals luchtwassers.
- We helpen je bij het correct gebruik van de luchtwasser.
- Er is pas sprake van geurhinder als er klachten opduiken. Communicatie met de omwonenden is zeer belangrijk. Hierbij kunnen we je helpen.
- We begeleiden individuele bedrijven (producenten en toeleveranciers) inzake technologische oplossingen in het kader van partnermatching en doorverwijzing naar subsidiërende instanties.

Wil je meer weten?

Contacteer dan Stijn Bossin van het Innovatiesteunpunt voor land- en tuinbouw: tel. 016 28 61 37, gsm 0476 93 21 71 of via mail: stijn.bossin@innovatiesteunpunt.be. Surf ook eens naar onze website www.geurhinder-en-fijnstof.be.

Dit is een project uitgevoerd door het Innovatiesteunpunt voor land- en tuinbouw, een initiatief van de Boerenbond en Cera, met de hulp van het IWT.

www.geurhinder-en-fijnstof.be

Delhaize kiest bewust voor Certus

Delhaize is al 10 jaar trouw aan het Certuslabel. Jean van de Put was als toenmalig kwaliteitsverantwoordelijke bij deze Belgische distributeur, erg nauw betrokken bij de opstart ervan. – ANNE VANDENBOSCH –

Ingenieur Jean van de Put is nu *Buying Director Meat, Poultry, Processed Meat* bij de Delhaize Group (zie foto). Hij herinnert zich echter goed de startperiode van Certus, het nieuwe kwaliteitslabel voor varkensvlees: “Toenmalig hoofdaankoper Vlees bij Delhaize, Paul Mertens, stelde me zo’n 10 jaar geleden de vraag of het Certuslabel de moeite londe om erin te stappen? We kenden op dat moment al het kwaliteitslabel voor rundvlees, Meritus. We zaten bovendien net in een periode met veel vraagtekens omtrent voedselveiligheid en een rapport in Test-Aankoop stelde het gebruik van kalmeringsmiddelen in de varkenshouderij aan de kaak. Delhaize hanteerde op dat moment geen eigen lastenboek voor varkensvlees. We hadden wel een aantal criteria op niveau van de beenhouwerij, maar dat waren eerder technische parameters over de vleesstukken die

gericht waren naar onze toeleveranciers. We hadden toen ook amper rechtstreeks contact met de primaire sector.”

Vertrouwen in Certus

“Certus was voor ons dus een goede gelegenheid om een beter inzicht te krijgen in de varkensproductieketen”, vertelt de heer van de Put. “Ook het opzetten van een lastenboek vonden we wel een goed idee om het vertrouwen van de consument terug op te krikken. Het was/is immers niet de stijl van Delhaize om criteria – bijvoorbeeld omtrent die kalmeringsmiddelen – op te leggen aan de sector. Wij zijn immers geen experts in het varkens houden. Het is dus

FOTO: ANNE VANDENBOSCH

niet onze taak om specifieke technische criteria te vereisen. We vonden het een geschiktere aanpak om via ketenoverleg – en dus met de nodige expertise op de diverse niveaus – elkaar te vinden in een gemeenschappelijk project, namelijk het leveren van een beter product aan de consument.” Vermits Delhaize van bij aanvang in het overleg betrokken was, kon de distributeur het lastenboek mee opstellen en eigen accenten leggen. Van de Put herinnert zich dat het lastenboek ook evolueerde. “Er was bijvoorbeeld het aspect export. In de beginjaren 2000 waren wij er voorstander van om geen antibiotica meer te gebruiken in het voer, maar de sector was hier nog niet klaar voor. Door extra druk van de Duitse afnemers werd

Campagnes

De laatste tv-campagne met de 3D-Certusvarkentjes werd uitgezonden van 5 tot 26 februari op 5 zenders. Nieuwe promotiecampagnes worden telkens door de Sectorgroep varkens binnen VLAM vastgelegd. Delhaize is hier niet rechtstreeks in vertegenwoordigd, maar wel een vertegenwoordiger van Fedis, de federatie van de distributiesector. Jean van de Put is daar best tevreden over: “We hebben tot nu toe nog niet echt naar effecten van de Certuscampagnes gezocht in de verkoopcijfers van het varkensvlees. Deze spots verwijzen trouwens niet naar de supermarkten van de Delhaize Group. Op de website van Certus kan je wel de ver-

FOTO: VLAM

die vereiste toch al snel in het lastenboek van Certus geïntroduceerd.

Wij vonden het ook belangrijk dat aan Certus een betrouwbaar controlesysteem, op elk niveau van de keten, was gekoppeld. Ook dit was weer een positief element om het vertrouwen van de consument te vergroten. Op dat moment bestonden er immers weinig sluitende controlesystemen. De toegevoegde waarde van het controlesysteem van Certus was enorm groot. Ook de rol van VLAM was heel belangrijk, zij konden op een neutrale manier het lastenboek en het controle-organen sturen.

Een andere troef van Certus was de communicatie naar de consument. Met Certus konden we eindelijk een concrete promotiecampagne voor vers varkensvlees

voeren. De leuke tv-spots met de 2D- en later de 3D-varkentjes, infoblaadjes, folders en banners – met nadruk op de traceerbaarheid, kwaliteit en smaak – gaven onmiddellijk een goede bekendheid bij de consument. Je kan bijvoorbeeld niet met de klanten communiceren over stress-negatieve varkens, daar hebben ze geen boodschap aan. Je kan met Certus wel een positieve boodschap geven waarin blijkt dat we kwaliteit hoog in het vaandel voeren. Als Delhaize vertrouwen wij volledig Belpork, de beheerder van het Certuslabel, en de andere schakels van de filière om dat te realiseren.”

Voornamelijk Certus in de koeltoeg

Het grootste volume varkensvlees (90%) in de koeltogen van de supermarkten verbonden aan de Delhaize Group (Delhaize, City Delhaize, Proxy, Red Market, ...) wordt verkocht onder het kwaliteitslabel Certus. De overige 10% bestaat uit Ardens varkensvlees van bedrijven met vrije uitloop, biologisch varkensvlees en het Spaanse Ibericovarkensvlees. “Het is typisch Delhaize om met een breed productaanbod tegemoet te komen aan de wensen van alle klanten. In dit geval zijn ze erg verschillend qua productiemethode en vormen ze dus geen concurrentie voor elkaar. Deze nicheproducten hebben trouwens hetzelfde prijsniveau als het Certusvlees”, stelt de heer van de Put.

Varkensvlees blijft de meest verkochte vleessoort in België, maar uit de cijfers van VLAM blijkt een aanhoudende stijging van bereide vleeswaren en vleesmengelingen. “Het is een grote uitdaging om de consumenten correct te informeren over de nutritionele eigenschappen. De meeste mensen beseffen niet dat juist die mengelingen meer vet bevatten dan vers varkensvlees. Jammer genoeg wordt varkensvlees nog steeds niet gekoppeld aan gezond en mager vlees. Bovendien schrikt zichtbaar vet af, terwijl dit voor de smaak van je

gerecht dikwijls nodig is en na de bereiding meestal gemakkelijk weg te halen is.”

Duurzaamheid speelt grote rol

“Als de consument nog bijkomende verwachtingen heeft, dan moeten we bekijken hoe we daar met Certus best kunnen op inspelen”, antwoordt van de Put op onze vraag hoe hij de toekomst van Certus ziet. “Het is echter aan Belpork, die voeling heeft met de verschillende spelers binnen de keten, om hierover een correct standpunt in te nemen en de richting te bepalen. Voor Delhaize is de voldoening van de klant erg belangrijk. Onze eerste prioriteit is de tevredenheid over het product, het moet lekker zijn. Een goede organoleptische kwaliteit van het vlees is dus noodzakelijk. Het is voor Belpork en dus voor Certus echter niet evident om aan de verschillende verzuchtingen en eisen van de diverse spelers – export, charcuterie, versnijderijen, distributie,... – te voldoen met hetzelfde varken.

Het beheer van het lastenboek moet, in mijn ogen, zo breed mogelijk zijn voor alle varkenshouders en de afnemers zodat er een breed draagvlak blijft bestaan en het systeem door alle betrokkenen eenvoudig te volgen is. De communicatie zou wel meer kunnen differentiëren naargelang de afnemer.”

Een ander aspect dat Jean van de Put niet onberoerd laat, is het aspect duurzaamheid: “Vandaag is de milieu-impact, de zogenaamde CO₂-voetafdruk, van je producten alsmar belangrijker – dus ook van ons (varkens)vlees. Correcte informatie hieromtrent is echter noodzakelijk. Elke schakel moet inspanningen doen om de eigen impact te reduceren. Ook over dit thema zal Delhaize de andere schakels in de keten zeker niet viseren. We vegan eerst voor onze eigen deur door bijvoorbeeld ons transport en de energie kritisch onder de loep te nemen.” ■

kooppunten, met dus voornamelijk Delhaize-winkels, terugvinden. In onze winkels geven we tijdens acties wel extra aandacht aan Certus in onze koeltogen. De consument neemt hier immers zijn beslissing om al dan niet varkensvlees te kopen. Ook in onze eigen promotiefolders en in publiciteit van Delhaize in de kranten zullen we het Certuslogo steeds mee in de kijker plaatsen. Dat doen we trouwens nu ook bij de nieuwe vleescampagne die op 11 oktober startte en waarin Certus zowel als Meritus (rundvlees) en BCV (kalfsvlees) worden gepromoot (zie ook in *Boer&Tuinder* van 15 oktober).”

FOTO: VLAM

De manier waarop varkens worden behandeld voor het eigenlijke slachtproces kan een belangrijke invloed hebben op de kwaliteit van het vlees. Hoe meer stress de dieren in die periode ondergaan, hoe meer kans op PSE-vlees, wat staat voor *Pale, Soft & Exudative*. Het vlees verliest kwaliteit: het zal bleker en zachter zijn en een lager waterbindend vermogen hebben. Zoals reeds aangehaald in deze 'Focus op' (zie p. 41) liet Belpork, de beheerder van het kwaliteitslabel Certus,

port, bij het lossen van de dieren, in de wachtruimte, bij het drijven van de dieren en bij de verdoving. De effecten ervan op de kwaliteit van het vlees werden nagegaan. Ook het seizoenseffect werd geëvalueerd. In eerdere studies onderzocht men al de individuele effecten van deze diverse parameters op de vleeskwaliteit. Vermits het slachten een ketenproces – met een opeenvolging van activiteiten – is, was het in deze studie de bedoeling om de combinatie van factoren te evalueren.

het vlees, maar bij een globale analyse bleek de vleeskwaliteit vooral ongunstig beïnvloed te worden door 4 risicofactoren. Het geluidsniveau tijdens het lossen van de slachtvarkens is een indicator voor angst. Veel en onverwacht lawaai geeft stress en meer PSE-vlees. Varkens afkomstig van transporten met een hoog percentage kortademige/hijgende dieren bij het lossen, hadden eveneens lagere pH-waarden. Ook het gebruik van elektrische drijfstoestellen gaf angst en stress en dus minder kwaliteitsvol vlees. Deze (manuele) toestellen worden ingezet wanneer er in het slachthuis geen automatische drijfinstallatie aanwezig is. Bovendien stelden de onderzoekers een seizoenseffect vast. Tijdens de zomer lag de pH van het vlees hoger (= minder PSE-vlees) dan in het voorjaar en het najaar, vermoedelijk door de betere omstandigheden tijdens de zomer. ■

Varkenshouders doen heel wat maanden hun uiterste best om de vleesvarkens in optimale conditie af te leveren aan het slachthuis. Maar hoe beïnvloeden het transport en de activiteiten in het slachthuis de vleeskwaliteit? – ANNE VANDENBOSCH –

Goede vleeskwaliteit behouden in het slachthuis

een onderzoek uitvoeren bij de slachthuizen die Certuserkend zijn. Het 'Verbeterproject vleeskwaliteit' liep 2 jaar en werd uitgevoerd door professor Rony Geers en Vincent Vandeperre en hun team van het labo Kwaliteitszorg in de dierproductie, afdeling Dier-Voeding-Kwaliteit van de K.U.Leuven. Vooral het respecteren van een aantal welzijnsnormen werd opgevolgd.

Ketenproces onder de loep

Er werden heel wat metingen uitgevoerd tijdens de opeenvolgende activiteiten voor de eigenlijke slacht, namelijk bij het trans-

Tussen maart 2009 en februari 2010 werden in totaal 12.725 slachtvarkens van 90 transporten naar 17 Belgische slachthuizen opgevolgd. Dertig minuten na de slacht werden telkens pH-metingen op het vlees uitgevoerd. Een daling van de zuurgraad (pH) door de aanmaak van melkzuur geeft een indicatie over het risico van PSE-vlees. De vleeskwaliteit werd gemeten bij 4285 varkens.

Effecten op de vleeskwaliteit

Tien gevolgte parameters hadden, elk op zich, een significant effect op de pH van

Werken aan betere vleeskwaliteit

Bedoeling van deze studie bij de slachthuizen was om sensibiliserend te werken. De slachthuizen werden wel verplicht om de onderzoekers toe te laten in het slachthuis om de audit te kunnen uitvoeren. Achteraf bleek de respons van de slachthuiswereld best wel positief, vernemen we bij Belpork. Kleine aanpassingen in de werkmethodes en sensibilisering van het personeel blijken immers al een positieve invloed te realiseren.

De aanbevelingen van de audits mochten tot nu toe vrijblijvend opgevolgd worden door de slachthuizen, maar vermoedelijk zullen enkele parameters die invloed hebben op de vleeskwaliteit worden opgenomen in het Certuslastenboek.

Toezicht op de hele productieketen

Alhoewel de Interprofessionele Vereniging voor het Belgisch Vlees (IVB) niet specifiek aan Certus is gekoppeld, maken we van de gelegenheid gebruik om deze vereniging mee in de kijker te zetten. Mathieu Clauwers, secretaris van het IVB, beantwoordde onze vragen.

– BERT BOHNEN, STUDIEDIENST –

IVB is een vzw die als doel heeft de belangen van de hele productieketen te behartigen door de ontwikkeling van een geïntegreerd en coherent beleid voor de toelevering, de productie, de verwerking en de verhandeling van Belgisch vlees en vleesproducten en door het organiseren van een betere garantie inzake herkomst en productiemethode, met het oog op het valoriseren van de kwaliteit van Belgisch vlees en vleesproducten. Dit onder meer door de traceerbaarheid, de etikettering, de classificatie van karkassen, de verzen-

ding van classificatieresultaten aan de producenten, de begeleiding van de autocontrole en andere.

L&T Ook bij Certusvarkens is het gewicht en de kwaliteit een essentieel gegeven. Wat is hierin de rol van IVB vandaag ?

MATHIEU: “IVB registreert alle weeg- en indelingsgegevens en alle codes die aangeven waarom geslachte dieren niet of niet correct ingedeeld konden worden, die overgemaakt worden door de slachthuizen die hiertoe verplicht zijn. Tevens gaat IVB na of de gegevens correct worden doorgezonden en of de wettelijk vastgelegde formules correct worden toegepast. De geregistreerde gegevens worden beschikbaar gesteld aan de producenten en de controlerende overheden. Statistische informatie wordt beschikbaar gesteld aan de leden van IVB, en andere erkende instanties. Op verzoek van derden, kan na goedkeuring van de overheid, ook gedetailleerde informatie overgemaakt worden voor wetenschappelijk of vulgariserend onderzoek en tevens aan erkende organisaties voor kwaliteitsopvolging zoals Belpork.”

L&T IVB controleert en verifieert een aantal gegevens. Hoe gaat men daarin te werk?

“Als gevolg van wettelijk vastgelegde afspraken controleert IVB – op regelmatige tijdstippen en op basis van een vooraf aan de overheid meegedeelde planning – 0,5% van alle in te delen varkens op de kwaliteit van het indelen en de indelingsomstandigheden. Deze controles worden onaangekondigd en wisselend in tijd uitgevoerd, en dit zowel op de slachtlijn als in de koelcellen. IVB controleert ook de correcte werking van de indelingstoestellen, de correcte bediening door de classificeerders en de correcte weging, alsook de bewaring van de indelingsgegevens en de mededeling aan de diverse instanties.”

L&T De laatste tijd was er discussie over de automatische klassering van karkassen. Wat is de rol van IVB in de verdere aanpak?

“IVB, dat in de slachthuizen toezicht uitoefent, heeft als eerste instantie alarm geslagen dat het nieuw erkende geauto-

matiseerde indelingstoestel ondermaatse gegevens laat registreren. Na het nodige intern interprofessioneel overleg werd contact gezocht met het kabinet van minister-president Peeters om dit probleem te melden. Een heronderzoek van alle toestellen die bij die erkenningsproef onderzocht werden, bleek noodzakelijk. Tevens werd overeengekomen om de nog erkende toestellen mee te nemen in een grote proef. Hierin worden alle toestellen voor de eerste keer op 1 lot te versnijden karkassen uitgetest, waardoor we goed met mekaar vergelijkbare indelingsgegevens bekomen.

Dankzij de tussenkomst van het kabinet van minister-president Peeters zal IVB een pertinente rol vervullen bij deze nieuwe versnijdingsproef. Vooreerst is er aan IVB gevraagd om de nodige berekeningen uit te voeren om een representatief lot te bekomen om deze proeven te doen. Daarenboven zal IVB betrokken worden bij de keuze van het slachthuis – wat belangrijk is om een representatief lot te kunnen aanduiden – bij de aanduiding van de te versnijden karkassen en bij het uitvoeren van de metingen, maar vooral bij de verzameling van gegevens en het maken van de berekeningen die moeten kunnen leiden tot nieuwe formules ter bepaling van het percentage mager vlees in de karkassen.

IVB heeft ook aangedrongen om op een bijkomend lot (ook van 140 varkens) een vereenvoudigde versnijdingsmethode toe te passen. Deze zal dan in de toekomst regelmatig uitgevoerd worden door het IVB om de correcte werking van de indelingstoestellen te kunnen volgen.”

L&T Zie je voor Certusvarkens nog bijkomende dienstverleningsmogelijkheden?

“De permanente aanwezigheid van de medewerkers van IVB in de slachthuizen en hun alerte opmerkingsgeest kunnen bij Certus aangesloten slachthuizen ook een meerwaarde bieden, indien de vaststellingen meegenomen worden in het Certuslastenboek.

Daarenboven geeft de databank mogelijkheden om de relatieve positie van de aangesloten producenten in het geheel te evalueren. Eventueel zou – indien de identiteit van de gekozen varkens zou kunnen uitgewisseld worden – ook de vergelijkende waarde van de gelabelde dieren binnen de gekozen bedrijven onderzocht kunnen worden. Deze informatie zou imagobevorderend kunnen werken, maar ook efficiëntie kunnen opleveren bij te maken beoordelingen en keuzes. IVB wenst Certus alvast nog veel succes toe in de verdere werking.” ■

FOTO: VLAM